

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНА, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИН БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1951
май
4
пятница
№ 87 (2261)

ВРТЗЗ 20 КӨП.

1951 чылдын май 3-те ССРЭ-ниң
Министрлер Чөвүлели бадылаан.

Бүгү совет улус ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында Совет Чазактың шиит-пирин изии-биле уткуп хүлээп ап, аңаа чангыс эп сеткил-биле бижидип турар.

ССР Эвилелиниң Шериг Министриниң ДУЖААЛЫ

№ 54

1951 чылдын май 1.

Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш сержанты ар! Эштер офицерлер болгаш генералдар!

Бо хун Совет Армия бистиң бүгү улусузуз-биле нады Май Бирни—дегейиң амылчы чоннарының эп-сеткил катыжышынын хунун байырлап турар.

Май Бирни совет улус ажыл-агый болгаш культуру тургузушкунуң бүгү адырларында кайгамчыктың чедиишкинер-биле уткуп турарлар. Бистиң чуртун амылчы чоннары Ленин—Сталинның партиязының удуртулазы-биле дайын сөөлдүдөгү сталинчы беш чыл плавни чедиишкинин күөсеткен болгаш коммунист тургузушкунуң чаш тилелгелеринче идегелдин-биле чоруп олурар.

Бодунуң улусунга, коммунист партияга болгаш совет чазакка кызыгаар чока бердинген, бистиң армиявус совет кижилериниң тургузуучу күш-ажылын серемтиледи-биле камгалап турар.

Совет Армияның мурнунга улуг Сталинның тургускан сорулгаларын күөсеттишпешан, шериглер дайының болгаш политиканың белеткелге чаш чедиишкинерни чедип алган.

Май Бирни хунун холбаштыр Совет Армияның бодунуң бүгү составына байыр чедирип тур мен, база дайынчы мергежилди болбазырангайжыдарынга, сагылга-чурмуна быжыдарынга болгаш армияның дайынчы белеткелни беде-деринге улам ыңайты чедиишкинер-биле болурун солдаттарга, сержантыларга, офицерлерге болгаш генералдарга күөзем.

Бүгү делегейиң амылчы чоннарының байырлалын демдегелери биле дужаары биле:

Бо хун, Май Бирде бистиң Төрөөн чуртвуустуң найсылалы — Москвага, эвиледешен республикаларының найсылалдарына база ол ышкаш Калининградка, Львовка, Хабаровскиге, Владивостокка болгаш маадыр хоорайлар: Ленинградка, Сталинградка, Севастопольге болгаш Одессага артиллерияның чөзбө улаа даашташыкы-биле салот кылдыр.

Бистиң Төрөөн чуртувус — Совет Социалист Республикаларың Эвилели делгерезин!

Улуг совет улус болгаш оң шыларангай армиявус делгерезин!

Бистиң төрөөн Совет Чазаквус делгерезин!

Бүгү-эвиледиң Коммунист большевиктер Партиявус делгерезин!

Баштыңчы, башкы болгаш полководчу эш Сталин делгерезин!

Совет Эвилелиниң Шериг Министри Совет Эвилелиниң Министры ВАСИЛЕВСКИЙ.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын моон ыңай хөгжүдеринге чонун хөренгилерин кириштирер, Волга хемде Куйбышевтин болгаш Сталинградтын суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларының, Днепр хемде Каховканың суг күжү-биле электри станцияларының, Кол Туркмен, Мурнуу-Ук-раин, Соңгу-Крым каналдарының тудуларын акшаландырар сорулга-биле ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

1. ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин 20 чыл хуусаа-биле 30 миллиард рубль тунуң кылдыр үндүрер.
2. Чээш-кинни облигацияларын болгаш оң удугларын күрүнең болгаш чер-черниң үндүргүлериңден база чыылдардан хостаар.
3. ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында ССРЭ-ниң Саң Министерствозунуң кирип келген саавырын бадылаар.

Төрөөн чуртувустуң чаш чечектелиш-кинни дээш

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжү-дериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжү-дериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжү-дериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

тургузушкунуң улуг хөрөөнге, бүгү улусуң хөрөөнге, ыңчангаш бодунуң чашага амьдыралының көдүрүлүшкү-нүңе салышынын кирип турары ол деп чүвени эки билдир. Шак моон ажурда совет чазактың үндүрүп турар күрүне чээш-кинни бурзуңуң тар-дылгасы совет улусуң патриотизминин күчүлүг көргүзү, бодунуң Төрөөн чуртунга, бодунуң улуг башкызы бол-гаш баштыңчызы эш Сталинга кызы-гаар чок ынакшылының илерээшкини болуп турар.

Амылчылар, албан хаагычтар, колхозчулар болгаш совет ителгелден-ди болза, чаш чээш-кинне улуг өөрүш-кү-биле бижиттишпешан, большевик пар-тияның болгаш совет чазактың хун бүрү салгы салышынынга, аас-ке-жигил чашага амьдыралды бергенге өөрүп четирген илередип турар.

Бистиң Тыва областың амылчы чоннары бүгү совет улус-биле нады чаш чээш-кинне чангыс эп-сеткил бижидишкин-биле боттарының орга-низастыг чоруун, большевик партия-ның совет чазактың кандыг-даа ай-тышынын шиттирлерин күөседирине бөленин көргүзүп турарлар. Амылчы бодунуң чээш-кинне үш дөрт болгаш оон-даа хөй недделарының амьл төлөври-нин хемчөөлү-биле бижидип турар.

— Чаш чөөлү болза, бистиң Төрөөн чуртувусу улам-на тиелтерибес күчү-лүг болдулар, бистиң амьдыралывысты улам чашагайжыдар болгаш империалист-тик дайын кысыкчыларынга чаш со-гушкуну болуп деп митингилерге со-вет кижилер бүзүредди-биле медегелер турарлар.

Чүрөктүн ханызындан үген ындыг сөөстөр болза, совет кижилер чүгле бо хунуң көрүп турарын эвес, харын база даартакыны көрүп турарын көргүзүп турар. Бистиң чуртталгавыс бо хун-дун хунгүздөн эки, даарта—бо хун-гүздөн чашагай болурунга совет кижилер ханы бүзүредди. Ол бүзүрел бол-за олорун күш-ажылы чаш маадырлыг чорукче сорун кирип турар.

Совет чуртта күрүне чээш-кинниң сорулгазы оон сыр өске. Бисте күрүне чээш-кинниң тайбыңче уланган сорулга-зы—тодарайлаарга чөөлден кирген хөренгилерин чаш фабрика, заводтар тударына, культурамьдыралдың черлерин көвүдирине кирип турар.

Дайын мурундагы беш чыл планна-рының чылдарында иштики чээш-кин-нерден күрүне бюджетинге 50 милли-ард рубль кирген. Ол чээш-киннер бол-за, Совет Эвилелин хождунгай, аграр-лыг чурт турганындан муракчы, күчү-лүг индустрияг чурт бодураарыңа дузалаан.

Ада-чурттуң дайынының үезинде со-вет кижилер бодунуң күрүзүшине чээш-кин-биле 76 миллиард рубльди, а дайын сөөлдүң чылдарда—130 мил-лиард рубльди берген. Бо чээш-киннер болза, совет улусуң дайыны чыла шаавар тиелдегизне, а дайын сөөлдү-нде улус ажыл-агыйын катап тургуза-рынга болгаш хөгжүдерине улус чоң-чун улуг салышынын болган.

Улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинни болза, бистиң чурттуң амьдыралы, культуру тургузушкунуң моон ыңайгы хөгжүдүзүшкү ашша хөренгиле-ринге, коммунизминин улуг тудугу-рынга чоңуң хөренгилерин кириштирер сорулгалыг. Чаш чээш-кинни 30 мил-лиард рубль тунуң кылдыр 20 чыл хуусаалыг—тодарайлаарга 1952 чыл-дың октябрь 1-ден 1971 чылдың ок-тябрь 1-ге чедир үндүрүп турар.

Совет хамаатмыз бурзуу чээш-кинне бижидип тура, оң-биле ол коммунизм

ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинин үндүрериниң СААВЫРЫ

1. ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1951 чылда үндүргөн) күрүне чээш-кинни 20 чыл хуусаалыг—1951 чылдын октябрь 1-ден 1971 чыл-дың октябрь 1-ге чедир үндүрер.
2. Чээш-кинни чүгле чурттакчы чо-нуң ортузунга тардыры-биле үндүр-ген.
3. Чээш-кин разряд бурзуңуңе 100 мил-лион рубльдиң разрядтарга хуваатынар. Разряд бурзуу 20000 сериялардан тур-густунар. Разряд бурзуңуң сериалары № 100001-ден № 120000 чедир ду-гаарлыг болур. Серия бурзуңуң обли-гациялары № 01-ден № 50-ге чедир дугаарлыг болур.
4. Облигациялары 500, 200, 100, 50, 25 болгаш 10 рубль үнелиг кыл-дыр үндүрер. 500 болгаш 200 рубль үнелиг кыл-дыр үген облигациялар чангыс серия-ның беш ийикпе, ийи чүс рубльдиң облигациялардан беш ийикпе, азы ийи дугаарлыг кылдыр тус-тус тургус-тунар, база облигацияда медегелетин-ген дугаар бурзуңуңе чангыс угда та-варжыр беш ийикпе азы ийи ойнааш-кынарнын алыр эргени бээр.
5. 25 болгаш 10 рубль үнелиг обли-гациялар болза чүс рубль үнелиг обли-гацияларның кезектери болуп болгаш чүс рубль үнелиг облигацияга таварыш-кан ойнаашкынын чогуур (чартын,

ТИРАЖ БУРУЗУНГЕ ОЙНААШКЫНАРНЫН САНЫ

Чүс рубльдин облигацияныңга чогуур өртүзү-биле кады таваржыр ойнаашкына-рнын хемчөөлү	ТИРАЖ БУРУЗУНГЕ ОЙНААШКЫНАРНЫН САНЫ					Бүгү тиражда чээш-кинни 100 миллион рубль бурзу-ңуңе ойнаа-рының түңү
	1—10 тиражтар-да тираж бурзу-ңуңе ойнаа-ры	11—20 тиражтар-да тираж бурзу-ңуңе ойнаа-ры	21—30 тиражтар-да тираж бурзу-ңуңе ойнаа-ры	31—40 тиражтар-да тираж бурзу-ңуңе ойнаа-ры	40 тиражтар-да тираж бурзу-ңуңе ойнаа-ры	
25 000 рубль	1	1	1	1	1	40
10 000	5	5	5	5	5	200
5 000	10	10	10	10	10	400
1 000	100	100	100	100	100	4 000
500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	40 000
200	7 984	7 774	7 524	7 294	7 064	308 360
Ойнаашкына-рнын нияти саны	9 100	8 850	8 600	8 400	8 200	350 000
Ойнаашкына-рнын нияти түңү (мун рубль)	2 321,8	2 271,8	2 231,8	2 181,8	2 141,8	90 072

8. Ойнаван облигациялар 1956 чыл-дын октябрь 1-ден өгелеш чээш-кин-ниң хуусаазының төңүзүңге чедир арткан 15 чылдың дургузунда олорун чогуур өртүзүңе эзугаар төлөтнер (са-дып алдынар). Чээш-кинниң 100 мил-лион рубль бурзуңуңе: 1956—1961 чылдарда чыл бүрүде—2 500 000 рубльден, 1962—1966 чылдарда — 4 400 000 рубльден, 1967—1971 чыл-дарда — 5 600 000 рубльден садып-алдынар.

Чээш-кинниң 1956—1970 чылдарда садып алдына чогуур облигациялар төлөтнериниң чыл бүрүдөгү тиражта-ры-биле тодарайлаатынар. Төлөтнерин-ниң тиражтарын чорударынын хуусаа-ларын ССРЭ-ниң Саң Министерствозу доктаадыр. Төлөтнериниң тиражтары-

га үнмөң облигацияларын 1971 чыл-дың октябрь 1-ден өгелеш садып алыр.

9. Ойнаашкынар таварышкан обли-гациялар, база ол ышкаш чогуур өр-түзүңе эзугаар садып алышынга кирер облигациялар төлөтнерине 1972 чыл-дын октябрь 1-ге чедир кирип болур; ол хуусаа эртен соонда төлөтнерин-ге кирбөөн облигациялар боттарының кирбөөн оскунар болгаш төлөтнерине кирбес.

10. Чээш-кинниң облигациялары бол-гаш оларга таварышкан ойнаашкынар күрүнең болгаш чер чериң үндүргү-лерин болгаш чыылдаларын оонарын-дан хостаар.

ССРЭ-ниң Саң Министри
А. ЗВЕРЕВ.

КЫЗЫЛ ШӨЛГЕ МАЙ БИРНИН ДУЖААЛЫ

Москвага майның чаксы өргени... Кызыл шөл.

ССРЭ-ниң Дэди Советиниң болгаш РСФСР-ниң Дэди Советиниң депутат-тары, министрлер, Совет Эвилелиниң Маадырлары болгаш Социалист Күш-ажылдык Маадырлары, Сталинчы ша-налдын лауреаттары, хоорайның болгаш көдөңиң алдарлыг стажановчулары, эр-темин болгаш техниканың кижилери, культураның болгаш уран-чүүүдүң ажылдакчылары, акы-дүмалыкчы рес-публикалардан болгаш делегейин бүгү черлеринде Москвага келген Май бир-нин аалчылары ак даш индирлерде ту-рупканнар.

Кызыл шөлде — экономуг болгаш культуруг көдүрүлүшүңуң оруу-биле, социализм тургузушкунуң оруу-биле идегелди чоруп олурар улус демократиязының чурттарының төлө-лөри; бодунуң чуртуңуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруун чаалап ал-ган болгаш чаш амьдыралды чедииши-ниң тургузуп турар улуг ында улустун төлөзөлери; бодунуң төрөөн чуртуңуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш даштыкының эжелекчилеринин боо-чеспеттиг интервенциязынга удур маадырлы-биле демисекип турар хос-талга ынакшылдыг корей улустуң тө-лөзөлери; герман улустуң амьдыралчы эрге-ажыктары дээш чангыс аай, ха-маарышпас, демократтыг, тайбыңга ынакшылдыг Германия дээш демисекип турар Германияның демократтыг рес-публиказындан келген аалчылар; бүгү

делегейиң амылчы чоннарының эп-сеткил катыжышынын хунун совет улус-биле нады уткуур дээш Франция, Италиядан, Барын Германиядан, Австралидан, Англидан, Американың Кытышкан Штаттарындан, Канаадан, Исландиядан, Финляндиядан, Швеция-дан, Даниядан, Голландиядан, Кубадан Москвага келген тайбың дээш маадыр-лыг демиселдер, амылчы ангының төлөзөлери турганнар.

Кызыл шөлде — шериглер парадна бөлөн. Чеспетериниң бүгү незекиринең дайынчылары байырлыг маршче меде-ви манал турган.

Мавзолейче бүгү улустарның кичөөн-гөй уланган. Мавзолейнин гранит ча-далары-биле эш И. В. Сталин, эштер В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, Н. А. Булга-нин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, Н. С. Хрущев, А. Н. Косыгин, Н. М. Шверник, М. А. Сулов, П. К. Пономо-ренко, М. Ф. Шниртов олар маадырлуп үнүп келген. Индириң кырында байыр-лыг адыш часнаашкынын чангыла-нып турган.

Өргөниң 10 ша...

териниң соонда шериглерни өргини-ге агадың. Маршал Василевский Май 1-ниң байырлалы-биле солдаттарның болгаш офицерлерниң амыр мендианын айтырып, байыр чедирерге, хары кылдыр оду-рулгар аайы-биле күчүлүг «ура!» чан-гылаанып турган. Василевский мавзолей-нин индириң кырыне үнеш, парад-на чыксаалган шериглерге, чурттуң бү-гү чеспеттиг күштеринге, совет улуска, Май бирин байырлалында Совет Эвиле-лиңге келген даштыкының аалчылары-га чүве чугаалаан.

Совет Эвилелиниң Маршалы А. М. Василевскийниң чугаазы

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Май бирин байырлалыңа бисе кел-ген даштыкының өргим аалчыларымыс.

Совет чазактың болгаш Бүгү-эвиле-дин Коммунист большевиктер Партия-зының Топ Комитединиң мурундан болгаш база даасканын эзугаар бүгү де-легейиң амылчы чоннарының байыр-лы — Май Бирни-биле Силерге байыр чедирип, база амыр мендицини айты-рып тур мен.

Совет кижилер Май бирин байырла-нып улуг өөрүшкүлдүң күзөл соруу-биле уткуп турарлар. Ленин — Ста-лин партиязыңа удурткаш, бистиң улусузуз чаш улуг тиелгелени чедип алган—улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң болгаш катап тургузарының дайын сөө-лдүдөгү беш чыл планын чедиишкинниг

күөсеткен. Беш чылдың чугула онаа-галары элөөн ажыр күөсетиген.

Бистиң чурттуң амылчыны, тараа-чыны болгаш ителигенказы улуг Сталинның кыйгырын эдербишпаш, бо төөгүлүг сорулганы аңсеткилдиг шит-тирлээр дээш күштерин болгаш күш-ажылын харамманмааннар.

Бистиң чурттуң экономиказы чаш кү-чүлүг көдүрүлүшкүңде туруп турар. Бистиң индустриявостың бүгү адыр-лары бектик темпий-биле хөгжүп турар. Колхозтарын ниитиниң амьдыралы өзүп быжыгып турар, оң материал-техниктиг сууру калбарып турар. Бис-тин улусузуз делегейде өң улуг элек-три станцияларының болгаш каналдар-ның тудушкунунуң начар-даа аажок улуг сорук ийришкенин-биле боттан-дып турар. Улус амьдыралының техник талазы-биле улам ыңай ажыр чеспет-тектиниң улуг хемчөөлдө чорутунуп турар. Бистиң чурттуң национал оорулгалары чыл бүрүде өзүп турар.

(Тончуу 2 армыда).

Улус демократиясының чуртттарында бойдус чартылгазы

Улус демократиясының чуртттарында, Хосталган Кыдатта коммунист болгаш ажилчы партияларың дуртулгазы. Биле канчаар-даа аажок улуг тургузукчу ажилдар хайнын турар. Ол чуртттарың улустары хамаарышпас амыдыралга болгаш хосталтага өөрүп, боттарының салым-чаанының хөроңн ээлери болуп, бойдусту чаартырын болгаш бодун чуртин болбаазырадырын дидимибиле эгелеп кирип турарлар.

Улус демократиясының чуртттарының ажилчы чоңнары боттарының бойдус чаартырын планнарын Совет Эвилелиң коммунизмни аажок улуг тутудларының чигеэ-биле сорук кириңкири көдүртүшкүңүз чорудуп турар.

Румынияң оң чылда электрияңилде планын чугаалажып тургаш, румын улустуң башчылары Г. Георгу-Денитяң чугалааны болза: «камгалап курнагаларыңа ыяш тарылгасын болгаш ховуларын ыяшчадар дугайында база дыка улуг девиэскээрлерин тутатчыларыңың станцияны улуг планнарын удуртулга болдуруп, совет кижиелериң бойдусту бодунга шигээлдегиди кылдыр чагырып алдырың мөөдөрлөгү деиэселиңниң чигеэге бугузур, бизниң чурттун күш-ажылчы улустары кандашканын, сүңкү үрелерин болгаш өскө-даа чүдүлдерин тилээри-биле бизниң төрөөн чуртувустуң сүг курвалыраарың ажилгаар болгаш оң ээлери болуп сорулганы боттарының мурнунда салып алганаар...

Бойдустуң күштерин чаалап алгаш, коммунизмниң болгаш тайбыңның хөроңге аныкпап болуп деп чүвени совет кижиелери бисти өрөдип турар. Улуг совет улустуң бо үнегиди дуржулгазын шингээдип алымыңар».

Европаның улус демократиясының чуртттарында болгаш Кыдатта бойдус чаартылганың сорулганын ол чуртттарың улустары социал-экономикаңың ханы чаарылгасын кылдып, социализмниң тургузушкунуң оруунда кирген оонда боттанып турар.

Капитализм үезинде мындагы ажалдыг сорулгаларың боттандырып-даа шыдааса, капитализм тергилдеп турар чер ажалын Маркс, хөроңунуң түгөчүлери деп генеральдиг адаан. Катшынан Штаттарның чигеэне алгаш, Маркстың бизнеңи болза, капитализм үезинде «хөроңунуң үңүш дүжүттүңүң кандыг-даа депшилези дээрзе ол-ла үеде үңүш дүжүттүң депшилези доктаамал үрелишиңниң үңүшени болуп турар». Америкаңың тускай статистикасының мининиң турары болза, Катшынан Штаттарның туруп келген үезинде бээр эрозия (чериниң аяз-бүрү хевир-биле үрелип банкыраар) болганының түңгеленде хөроңунуң үстүгү кандыг үштүн бир кезеэ чедир кызырылган, а ыялгыч черлериниң шолу 80 хуу эвээжээн. АКШ-тың капитализм чер ажалының ээлери «хөроңуну үңүш дүжүт чок кылдып, оң эрозияны чидирип, бойдустуң дыка хөй боду бүткен байланырын аярадырыңа чедирген — деп америкаңың адалдыг экономикаң Ана Рочестер демделгезин. АКШ херек кырында бойдустуң ботушкунуң-биле кандыг-даа демиселди чорутпайн турарын Рочестер айттышаан, бир дугаар ээлчеге хуу өчүзүрөк автономгү системанын кызы-гаарлангач болгаш үрмектелирин бүгү социал хемчеглер тодаргайлап турар» — деп бизнез.

Улус демократиясының чуртттарында оон ыракта өскө байдалдыг болуп турар. Олар кандашканың черлерин тутатчыдырын, плотиналарың, сүг шыгавырың, каналдарың, сүг күжү-биле ажилдар электри станицияларын тутуп тургузгар болгаш камгаладың ыяш тарылгалар курнагаларын кылып талазы-биле канчаар-даа аажок улуг ажилдарың чорудуп турарлар.

1950 чылда болгар улус Белеиск хавысчыгааның 13,5 муң гектар үңүш дүжүттүг черин шингээдип алган. Чокта чаа-ла чыл бугуе Дунайның суг шыва ал турган балгалтың, мөөрийиң черде күрүңениң болгаш кооперативтиң чер ажалының ажил-агылларының шөлдери ажилгада кирип калбарган. Совет тускай эртемчилериң дузаламчызы-биле Дунайның кылдын тургаар узууңу 22 километр дабынан туткан болгаш нияти узуну 800 километр хире сугтарылга системаны тургускан.

Болгарияны хостан үезинде бээр чурттук сугтаттыг шөлдери нияттизибиле үш капат улгаткан болгаш 100 муң гектарга четкен. Чоокку үеде Болгарияга дыка улуг сугтарылга ажилдарың чорудары планнарынган. Амгы үеде чуртта суг күжү-биле ажилдар электри станциялары-биле кады беш улуг суг шыгавырын тутуп турар. Ооң иштинден эң улугу Росица хемде суг күжү-биле ажилдар электри станциязы 9 околияга (үездиге) суг бээр, нияттизибиле 50 муң гектар черин сугтарар сугтарылга системазы тургустунар. Чурттук эң-не кандаашканың району — Добруджияни шингээдип алымыңа оңа кичээнегил салып турар. Сугтарылга ажилдарыңдан ангыда ол райоңа улуг хөмчөөлүг камгаладың ыяш тарылгалыг курнагаларын тургузарын боттандыраар.

Румыния республикасының составына каарияп турар Добруджияңи соңгу кезеэниң болгаш оң ниати хевире сыр өскө болуп турар. Ооң девиэскээр-биле 70 километр хөмчөөлүг Дунай — Кара далайың каналының уңу өрткөп. Ол канал болза, Дунай-биле суднолар чорудурун экинчилерине канчаар-даа аажок улуг уңу-дузалыг болуп. Дунайның Дайла деп адыры кум элевэң-биле покталган болгаш ында хемниң агышкыны өскөрүшкүниң. Ол болза, Кара далайың Дунайже улуп пароходтар келдирне доктор болуп турар. Ол канал Дунайны Румынияның улуг порту Констанца-биле катыштырар болгаш Дунай-биле чорудуру орутуңу 240 километр кызырар. Каналды уңунга дөрт улуг индустрияң хоорайлары өзүп үнер. Оларның бирээзи Констанцадан дыка улуг болуп. Ол улуг тутудлар кандашканың Добруджияни сугтатчыларыңа өзөөш өзөс уңу-дузалыг болуп. Ол болза, көдө ажил-агылны сайзырадырыңа ол райоңга байланыг аргаларың ажилдар.

Каналдыг тутушкуну кидин-не калба-биле чоруп турар. Чурттун бүгү кыдыгырадыңдан ол крайны чаартырыңа кирсар дөшт он-он муң кижиелер өзөп турар. Ол каналды уңунга Совет Эвилелиңден алган күчүлүг экскаваторлар, илбирбелгил тракторлар, скреперлер болгаш өскө-даа хөй-хөй машиналар ажилдап турар. Каналдыг телевиэлин ажилдап кылырыңга советтин инженерлери болгаш техниктери кирип турар. Улуг социализмтиң күрүне румын улуска акыл-дүңманың толун сунуп, дузаламчыны чедирген.

Румынияның байланыг суг куртавырын ажилгаарың канчаар-даа аажок улуг программазы болгаш кандаашканың баа суг шыва алып дыка улуг девиэскээрли черлерин шингээдириңиң программазын чурттук электрияңилде планының дугайында илеткеленге Георгу-Денитяң тодаргай айткан. Ол программа — көдө ажил-агылны көдүрерине болгаш Румынияңың ажалчы чоңнарының материалдыг чаагайыдылганың канчаар-даа көрүп көрбөз өүлдөзүн хандыраар.

Дунай чоогунуң районнарыңа чартын миллион хире гектар черин болгаш өскө-даа сугтат чок районнара 700 муң хире гектары сугтатчыдырың-биле сугурла тургустуңар. Ол сугурла-биле Сирет, Яломия, Арджеш, Олт, Жуй хемерияңи суун ажилгаар. Бо хемгерге суг күжү-биле ажилдар улуг электри станицияларының болгаш суг шыгавырының сугтарылга системалыг каналдарының тутуду планнаынган. Суг шыгавырының чамдык тутушкуну эгелеэн. Оларны иштинден Изворул Мунтелуй деп улуг суг шыгавыры Бистриц хемге тургустунар. Бистриц хемниң ажилгада кириңген суу Молдавияның болгаш Соңгу Бараңның 300 муң хире гектар черлерин сугтарар. Изворул Мунтелуйның плотиназы доктаамал суг үериниң айланып узунгаар болгаш Бистриц биле Сирет аразының районнарының суг ажаар черлерин ажилгаарын хандыраар. Манда Румынияңың суг күжү-биле ажилдар 210 муң киловатт күштүг улуг электри станцияны тутуд, ол болза, амгы үеде Румынияда бээр турар бүгү электри станицияларының күжүңү үштүк бир кезеэне деңгекир.

Дунайның болгаш оң адырларының суун өңгер улус сугтат чок районнарыңа, ылаңгыры чоокта чаа-ла мүйрүйди дүжүт чок турган, Хортобад деп хавысчыгыштың шөлүңе калба-биле ажиллап турар. Ам тутуп эгелеп турар Вьэрүй талакы Кол каналдыг тутушкуну Венгрияның бир дугаар беш чыл планының үезинде доостур болгаш ол канал Хортобадиян чекетелиниң райоң болдуар. Беш чыл планын өзү-гаар сугтаттыг черлериниң шолуң 118 муң хольд (бир хольд—0,57 га) чедир

улагтарың көрдүңен. 1954 чылда Тисса хемниң артыңа пароход чорудуру кол каналды тутурыңче бир дугаар ээлчеге кирер. Ол 28 муң хольд черин сугтарар сугту бээр. Каналды тутушкуну доостулганда 180 муң хольд черин сугтарып болуп. Үш чыл планының үезинде тутушкуну эгелеэн Тисса — Дунайның каналы сугтат чок черлерин сугтарарыңа эң чутула ролдыг болуп.

Чаа-ныягыг курнагалар Венгрияның ховуларын кургап хаттан камгалап турар. Үш чылдыг планының үезинде 102 муң хольдтарга ыяш тарылгасын чоруткан. Хортияң чагыргасының үези 25 чылдыг дургузунда ыяш тарылгасын чүгө 27 муң хольдтарга чорутканын чимек кылдыр айттып болуп.

Польшада, Чехословакияда, Албанияда сугтарылга бугаларың болгаш ыяш тарылганың талазы-биле канчаар-даа аажок улуг ажилдар чорутуңуп турар. Немец фашистериң аткаарлап турар үезинде үрөп калган дүжүттүг Гдань Жулов районнуң бойдузун польша улус чаалап алган. Польшада миллионгаар ажилдарың 2 миллион гектар девиэскээрлиг чегге боттадырган, үш чылдыг планы-биле 290 муң гектар шөлө ыяш тарылгасын чоруткан. Чехословакияда баштайгы ыяш тарылганың курнагалары кандаашкандан 30 муң дөрбөлчүн километр черин камгалаар. Албанияда Малть хөлдү куртаңканың түңгеленде 4500 гектар черин ажилгада шингээдиң алган. Хостуг кыдат улус бодунуң черин чаартырың демиселин баа эгелеэн.

Чан Най-ши бөлүүнүң тергилдеп турган үезинде бузуп, үрөп калган дамбаларны, плотиналарын болгаш сугтарылга бугаларын капат тургузар талазы-биле эрткен чылда канчаар-даа аажок улуг ажилдарын кылган. Чериниң 419 миллион кубометр дувураан аштап, планда төдөлөгүлөгүндө ийи капат хөйгү кылган болгаш нияти узуну 42 муң километр хөмчөөлүг плотинаны септөөн болгаш жемзакиткен.

Кыдаттың улус ажил-агылыңа чүс чылдыг дургузунда саап четпес когарлды чедирип турган суг үрелээшкени-биле девиэскээрлиң канчаар-даа аажок улуг планын Кыдат улус республикасыңың Улустуң Топ чааа ажилдап кылган. Ол планирның бирээзи — Хуайхэ хемниң суун таарыштырың болуп, ол ам амыдырал кырында боттанып эгелеэ. Хуайхэ хемниң дыңа хөй артык суун кандаашканың районнарың тарылгасын сугтарылга ажилгаар. Хуайхэ хемниң уңунда он-он миллион чурттакчылар сугтук үрелээр айылынан дан кезеэ мөңгөде камгалаынган. Ол хемниң үстүгү кезеэне 2 миллион кубометр суг кирер хөөлбети чепселээр, орта кезеэне 5 миллион кубометр суг кирер эрги болгаш чаа хөлдү казып кылдыр, баа хемниң адалкы кезеэне суг үндүрөр тускай улуг буганы казып үндүрөр. Оон-биле черелештир Хуайхэ хемниң уңун болгаш оң адырларын аш-таар болгаш ханыладыр ажилдарың чорудуп турар. Бо планин күрөдирине миллион-миллион кижилер кирсар.

Хемнерин чагырып алдырың талазы-биле ажилдарың кайгамчыгыг хайнышыканың тодаргайлавышаан, Күрүнүң административтиг Чөвүделиниң Премьериниң оралаңчызы Дун Би-уңуң демделгезин болза, «Улус масаның бо организастыг демиселин шаандагы реакциялыг аңгының баштың-чыларының чаңгызы-даа организастап шыдааса».

Европада улус демократиясының чуртттарың болгаш чаа Кыдаттың кайгамчыгыг тургузукчу ажилдары болгаш дыка улуг планирны социализмниң капитализм тургузуундан артын күштүгүңүг дугайың, капитализмниң үрөгүңкү, дайыс кыпсыкчы планының чайлап чок буурап дүжүрүн база капат херечилеп турар. Кижилерин мурнунга бойдусту чагырып алдырын болгаш чаартырының боттук аргаларын социализм аныктан.

Бодап турган чүве, ам херек айрында боттанып турар апарган. Аас-кежин болгаш тайбыңны тургузуу турар бис! — деп польша шүдүңчү Станислав Свонечный чугалап турар. Бо бостерде улус демократиясының чуртттарында тайбыңны тургузукчу күш-ажылында ажилчы чоңнарын саргыш боданып болгаш чүткүлү илерелип турар.

С. ИВАНОВ.

Кореяда болушкуннар Улустуң армиясының Кол командьялының дыңадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократыг республикасының улустуң армиясының Кол командьялының апрель 26-да меделээни болза, бүгү фронтларга Улустуң армиясының кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады дайыңа улуг кадыг-дошкун тулчушкуннар чорударын үргүлүп турар болгаш англи-америк эжелекчи шериглерге улуг чидириглерин таварыштырып турар.

Апрельдиң 26-да Төп фронтта тулчушкуннарга Улустуң армиясының кезектери дайыңның элээн солдаттарың тутулап алган болгаш аязы-бүрү шериг чепселерин хунаап алган.

Дайыңның ийи самолөду аңдара атарган.

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократыг республикасының Улустуң армиясының Кол командьялының апрель 27-де меделээни болза, бүгү фронтларга Улустуң армиясының кезектери кыдат-эки-турачыларның кезектери-биле кады кадыг-дошкун тулчушкуннар чорударын үргүлүп турар болгаш америк-англи эжелекчи шериглерге улуг когарларын таварыштырып турар.

Төп фронтта Улустуң армиясының кезектери лисынманч дивизияны бугазоон болгаш оң дүрүгүңкү болгаш техникасыга улуг чидириглерин чедирген. 1045 кижи туттурган. Язы-бүрү чепселерин хунаап алган. Оң иштинде танналар — 13, винтовкалар 1120, пулеметтер 97, язы-бүрү калибрлерлиг боолар — 173 болгаш өскө-даа шериг чепселери.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар Улустуң армиясының Кол командьялының дыңадыы

Англи улус дайын күзевейи турар

ЛОНДОН. «Хамааты камгалап отрядтарыңа кампанияны чурттагыч чон канчаар көрүп турарың» деп обзорну англиның төп информация бюорозу паралап үндүргөн. Ук обзорну болза, чоңуңуң аязы-бүрү кезектери айтырганының түңгеленде кылган болгаш «хамааты камгалап отрядтарыңа» чылды талазы-биле мамланы деп адаары чүгө чедимши чок болуп турарын көргүзүп турар.

Чурттагыч чоңуңуң савалын айтырып көргөп, англи улус чаа дайыңа шийт-пилрин-биле удур хөйүгү деп чүвени көргүсөн.

(СЭТА).

Капиталдың чуртттарында ажилчы чоннарга удур өлүрүкчү чорук

Капиталисттиг чурттарда дайыңның америка-англи кыпсыкчылары тайбың дөшт англи кеңешчелери күштөлдүрүп турар ажилчы чоннары фашистге өлүрүкчү чоруктар-биле коргударын ордандып турар.

АДН агенттелиниң дамыдып турары болза, Барын Германияны эжелеп чагырган америк зонаңың Цейльнстер-де суд тайбың дөшт анык үш демиселчилерни нияттизи-биле 6 айда бажылга шийткен. Шийтрениң болза, англи эжелеп эрге-чагыргалары «Лордей-чес эхо» деп солунуңу хоруудааныңа удурланган плакатты шыгжааны дөшт оларны тутуп бажылгаан.

Кипр ортулукта туразында аажыллап турар англи эрге-чагыргалар тайбың чаалакчыларының бүгү-дөгелей ийи дугаар конгрессиң төлөзүн Лимассол хоорайның чагырга чериниң даргазы Костас Партиаиселти болгаш тайбың

камгалагының Кипр комитетиниң чигине секретари Галастан ажилчыларның тайбың камгалау демонстрацияны кириңкени дөшт дөрт айда кара бажылга шийткен.

Сөөлү үеде итальян фашистериниң өңүк-чөңгөлиг чоруктары дөштөп турар. АНСА агенттелиниң кыдаттан турары болза, апрель 25-те Бари болгаш Арещо хоорайларда итальян партизанның национал катыжышкынының секциясының бажылчылары болгаш Баранто хоорайда күш-ажыл пала-тазының бажылчыны бомбалар октаан. Бомбаларныг чаштышкыңарында олум-чидимер чок болган. Римге фашистерниң бөлүктү миңитиден эңип чоруп олурган партизаннары халдашкын кылгаш, оларны сол этөөн. Полиция оларга удур кандыг-даа хөмчөг албаан.

(СЭТА).

Японияны Ыраакы чөөн-чүкте американы шериг арсеналы кылып алганы

ШАНХАЙ. Токкиодан меделээниң өзүгар алырга, сөөлү үеде америк эжелеп эрге-чагыргалар-биле япон чазактын аразында «Япон — америк экономунг найыргалың программазы» деп адаар чүдүдүң дугайында чугалап шыгжашкынар чорудуп турар. Ол программаны барымдалаш, Япония болза, Ыраакы Чөөн-чүкте американы боо чепсек дарганаарың чери болдурган турар укжурдуг.

Америк эжелекчи шериниң штабының эртем-экономика секциясының начальни Маркит болгаш ол секцияның чанында даштыны капитал салышкынының хөроңн талазы-биле комиссияны ордалык даргазы майор Бейкер чоокта чаа япон премьер-министр Иносдага чорааш, «Япон-америк экономунг найыргалдыг программаның талазы-биле чөвүлөшкөн кылганаар» деп «Май-ниңи» солун меделеп турар. Япон чазакка чок туруп турар бөлүктөрдөн кирген медези өзүгар алырга, камгалап мобилизацияның эргелеңи болгаш АКШ-тың садыг министрээоонуң иштиги болгаш даштык садыгың бюорозу «Япон — америк экономунг найыргалдыг программазының» төлөвилең аныкдап кылырын доосканнар. Оң биле черелештир ол, «программаның» төлөвилениң ап, Япон чазак бөлүглелиниң шийтирин меделээри-биле Маркит

болгаш америк эжелекчи шериниң штабының эртем-экономика секциясының ажилдакчылары чоокку үеде АКШ-ге чоруп деп белеткенип турар.

«Май-ниңи» солунуң меделээниң өзүгар алырга, чоокку үеңиң иштиде Японияга холбашан элөөн-не хөй америк үлөтүр эелерин келирин манап турар. Апрель 13-те «Генри Шрелер» банк катыжышкынының төлөзөлүгү Күйлө Бил болгаш Гарднер база «Калифорния Техас компани» компанияны оралакчы президентизи келген турар укжурдуг. Апрель 20-де «Дженерал Электрик», «Гудрич кемил компани», «Дипон», «Дой Кемик», болгаш өскө-даа компанияларының удуртукларының келирин манап турар. Информация боданың өзүгар алырга америк үлөтүр ээлери Японияга «Япон-америк экономунг найыргалдыг программазы» деп адаар чүдүдүң талазы-биле «тускай чагырганы» күөөсүдир «Япон-америк» катышкан компаниязын организаастар деп турар.

Элөөн хөй америк банкылар оң иштинден дашкаар үндүрөр — ишээр кирер банкылар «Нэйшнал сити банк» оф Нью-Йорк. «Чейз нэйшл банк болгаш өскө-даа стратегтиг материалдар садып алырыңа фондусур кылдыр Япон банкылар бөлүктүринге чээли тыксыр деп турарлар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл Шетинкиа кудумчуу, баяң, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнуң 9—82; харысалгалыг редакторнуң оралаңчымың, партия амыдыралың, культура, литература болгаш уран-чүл индистерияң—3—86; харысалгалыг секретарың, пропаганда болгаш агатация, көдө ажил-агыл, үлөтүр болгаш транспорт, чаа индистерияң—3—88; иштиги информация, бухгалтерияң—3—83.

В00878

Облүүөөмүнүң кнрографиямы